

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא נח

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

(תירוץ) א"כ לכתוב רחמנא: ובער בשדה חבירו א"נ שדה אחר מאי בשדה אחר?
ששמיין על גב שדה אחר.

ואימא כוליה להכי הוא דאתא, לאפוקי רה"ר מנלן?
אם כן לכתביה רחמנא גבי תשלומין **מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם בשדה אחר**
ל"ל דכתביה רחמנא גבי ובער ש"מ תרתי.

כיצד שומת הנזק

נקדים הקדמה קצרה: לאחר שלמדנו שצריך לשער את הנזק ע"ג קרקע ולשום כמה הפחתה משוויה, יש לברר באיזה גודל של קרקע משערים. סוגיא זו מתעסקת בשדות הבאים: א. שדה במידה בית סאה (576 מ"ר) הנמכרת ביוקר ששטח קטן הוא אוינו מצווי להימכר ועני קונה אותה ביותר משוויה. ב. יש בה מידה בת שלושים סאין שנמכרת בשוויה. ג. ובנוסף במידה ששים סאין. שאין לה קונים הרבה, שגדולה לאדם בינוני ומועטת לאדם עשיר, ולכן היא שנמכרת בפחות משוויה.
יתבאר להלן שישינם שני שומות לחשבם הנזק: א. משערים באחד משדות הנזכרים. ב. משערים באופן יחסית כמה הייתה שווה אם הייתה שדה בת סאה, ואחרי כן מחשבים כמה ערוגה שאכלה נפחת משוויה משדה בת סאה, כמו שיתבאר להלן במפורט.

היכי שיימינן? להלן מחלוקת כיצד לשער את בית סאה של משנתנו:

א. **א"ר יוסי בר חנינא סאה בששים סאין** ר"ל שמים כמה שווה שדה בת ס' סאין ואחרי זה מחשבים באופן יחסי את שוויו של הבית סאה, וחוזרים ומשערים כמה נפחתו מדמיה בגלל חוסר הערוגה הזאת שאכלה הבהמה. לדוגמא: ששים סאין שווים 1.200 זוזים, נמצא שסאה שווה 20 זוזים, ולאחר מכן שמיין כמה נפחת משוויה בלי ערוגה אחת (נזק), כגון שעכשיו שווה 18, הרי הנזק הוא 2 זוזים.

[ולא משערים באופן ישיר כמה נפחתה ערוגה אחת בקרקע בת ס' סאה, שא"כ המזיק לא היה משלם כלום, שקרקע בגודל כזאת לא נפחת משוויה בגלל ערוגה אחת.]

ב. **ר' ינאי אמר תרקב בששים תרקבים** ל"סאין – שדעה זו סוברת שלא מספיק לשער בבית ס' סאין במקום בבית סאה, שבה מפסיד את הניזק, אלא משערים בשדה בת ל' סאין שזה נמכר בשוויה.

ג. **חזקיה אמר קלח** והיינו מה שאכלה **בששים קלחים.**

(קושיה) מיתביי אכלה קב או קביים אין אומרים תשלם דמיהן כמו שנמכרים בשוק, אלא רואין אותה כאילו היא ערוגה קטנה ומשערים אותה. -

מאי לאו בפני עצמה בקרקע שעומדת עליה כמה נפחתו דמיה? – וקושיא לכולם.

(תירוץ) לא, בששים וכל אחד לפי שיטתו.

ת"ר אין שמיין קב מפני שמשביחו ולא בית כור מפני שפוגמו.

מאי קאמר? – כאן הקושיה על שומא שנייה.

א. **א"ר פפא ה"ק** אם אכלה קב **אין שמיין קב בששים קבים**, שאין להם קונים ומחירים זול, מפני ששטח זה מרובה לעני ומועט לבינוני וכ"ש לעשיר, ועוד שאין קרחת קב ניכרת בה, **מפני שמשביח מזיק**, אם אכלה כור **ולא כור בששים כורין**, שאדם עשיר שחפץ לקנות קרקע גדלה כזאת משלם דמים הרבה וקרחת כור גדולה היא מאד, **מפני שפוגם מזיק**

ומפרש ר' יוסי בר חנינא סאה בששים סאין בין אכלה פחות בין אכלה יותר לעולם שמיין סאה בששים ומשלם לפי החשבון [ר"ל שמים כמה נפחתו דמי ששים סאין באכילה סאה אחת, ושומא זו נותן כשיעור שאכל לפי חשבון] חזקיה אומר קלח בששים קלחים כלומר לעולם מה שאכלה בששים שיעורין כמותו ר' ינאי אומר תרקב בששים תרקבין ובין אכלה פחות או יותר משלם לפי חשבון ולר' ינאי משביח יותר מזיק מלר' יוסי בר חנינא דקרחת תרקב אינה ניכרת בשלשים סאין כמו קרחת סאה בס' סאין כדאמר רב פפא דאין שמיין כור בס' כורים מפני שפוגם מזיק וע"ג דקתני במתניתין בית סאה באותה שדה לרבי ינאי לא לשיעורא נקטינן שאין משערין בו כלל אלא בתרקב משערין **ונראה לה"ר** דכי משערין למר בתרקב ולמר בסאה **לאו בבית סאה זרע קאמר דהוי על נ' דאין דומה שדברה משנתנו בה דבבהמה אחת איירי** ומתי אכלה כל זה אלא בסאה פירות קאמר דמשערין כדקתני אם סאה סאה ואין לתמוה על לשון בית סאה דקתני במתניתין דכיון שהפירות מחוברין לקרקע שייך לפירות לסאה פירות הנאכל בית סאה והא דפריך בגמרא אברייתא האי ולא בית כור ולא כור מבעי ליה היינו משום דברייתא קתני קב ובסיפא בית כור ומיהו אי הוה מפרשינן דבבית סאה זרע קאמר כגון 'על נ' הוי ניחא טפי וע"ג דבגמרא נקט לכולהו בלא בית כדקאמר סאה תרקב קב וכור אין להקפיד דלפעמים קרי נמי לבית כור זרע כור סתם כדאשכחן בפרק המקבל (ב"מ דף קה:) נותן ארבעה קבין לכור ומסיק דארבעה קבין לכור זרע קאמר:

(מסקנה) לא, לא מבעיא אכלה דמשלמת מה שנהנית אע"פ שלא פשע בשמירתה מ"מ משלמת מה שנהנית, אבל נחבטה שאפילו באותו נזק הייתה אנוסה **אימא מברייח ארי מנכסי חבירו הוא** שהציל את בהמת חבירו ועשה מצוה, ומה שנהנית נמי לא משלם, קמ"ל.

ואימא ה"נ?

הגמרא מביאה שני הבדלים בין המקרה שלנו למברייח ארי, כדלהלן:

(תירוץ) מברייח ארי מנכסי חבירו (1) מדעתו הוא, האי לאו מדעתו.

אי נמי מברייח ארי מנכסי חבירו (2) לית ליה פסידא, האי אית ליה פסידא.

כיצד נפלה

היכי נפל?

א. **רב כהנא אמר שהוחלקה במימי רגליה** מרה"ר לגינה שאונס הוא - **אבל דחפתה חברתה, פשעה ומשלמת מה שהזיקה דא"ל איבעי לך עוברי חדא חדא.**

ב. **רבא אמר שדחפתה חברתה - כל שכן שהוחלקה במימי רגליה.**

אכלה ערוגה אחרת

א. **אמר רב כהנא לא שנו** שמשלמת מה שנהנית **אלא באותה ערוגה שנפלה שם**, מכיון שהיא אנוסה לגבי הנפילה ואנוסה היא גם לגבי האכילה שלא יכולה להעמיד את עצמה, **ה"אבל מערוגה לערוגה משלמת מה שהזיקה.**

ב. **ורבי יוחנן אמר אפי' מערוגה לערוגה משלמת מה שנהנית, ואפילו כל היום כולו, עד שתצא** שידעו הבעלים שיצאת **ותחזור לדעת** שלא נעל פניה כראוי.

א"ר פפא לא תימא עד שתצא לדעת ותחזור לדעת, אלא כיון שיצתה לדעת ר"ל שידעו ביציאתה, **אע"פ שחזרה שלא לדעת**, שעתה לא מועיל שמירה פחותה שרגילה ללכת שם - **דא"ל כיון דילפא כל אימת דמשתמטא להתם הרטא.**

[משנה] (8) ירדה כדרכה והזיקה משלמת מה שהזיקה

בעי רבי ירמיה ירדה כדרכה והזיקה במי לידה ר"ל שילדה שם מהו?

מעשה כזאת נחשב תחילתו בפשיעה, שולל הלידה היה אמור להיות שהבעלים ישמרו

שלא תזיק שדה של אחרים, ולבסוף נקרא אונס, שלא ידעו שהיא תלד.

אליבא דמאן דאמר תחלתו בפשיעה וסופו באונס, חייב - לא תיבעי לך.

אליבא דמאן דאמר תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור, מאי?

להלן צדדי הספק:

מי אמרינן כיון דתחלתו בפשיעה וסופו באונס, פטור.

או דלמא, הכא כולה בפשיעה הוא, דכיון דקא חזי דקריבה לה למילד איבעי ליה

לנטורה ולאסטמורי בגוה להישמר ולהיזהר בה?

תיקו:

כיצד משלמת מה שהזיקה

כי יבער איש שדה אחרים ושלח את- (בעירה) [בעירו] ובער בשדה אחר מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם:

מנה"מ?

אמר רב מתנה דאמר קרא ובער בשדה אחר - מלמד ששמיין על גב שדה אחר. (קושיה) האי ובער בשדה אחר מבעי ליה לאפוקי רה"ר?!

הי תוספות ד"ה לא שנו אלא באותה ערוגה. דכיון שתחלת נפילתה באותה ערוגה באונס אינו חייב להעלותה מאותה ערוגה אבל מערוגה לערוגה **הי כשדה אחר:**

התוספות ד"ה שמיין בית סאה באותה שדה. פי' בקונטרס (בריש פירקין) שאם אכלה ערוגה אחת שמיין אותה אגב בית סאה כמה הייתה יפה קודם שאכלה ממנה וכמה היא יפה עכשיו וקשה לר"י דאי אבית סאה קאי ה"ל למימר כמה היה יפה וכמה הוא יפה בלשון זכר [אך לפי התוס' קאי אשדה] ועוד דקבעי בגמ' היכי שיימין הלא פירשה יפה משנתנו ששמיין ערוגה בבית סאה ומה שפ"ה בגמ' היכי שיימין דבית סאה באנפי נפשה לא שיימין דמכחישינן ליה למזיק דקרחת ערוגה של קב או קביים חשובה לפי דמיון אלא שמיין ס' סאין ורואין כמה דמים מגיעים לבית סאה וחוזרין ושמיין כמה נפחתה בשביל הערוגה וקשה דהיך מצינו שתי שומות הללו דבקרא לא כתיב אלא בשדה אחר ששמיין מה שהזיק אגב שדה אחרת ומן המשנה לא משתמע כלל ועוד דלמ"ד בגמ' קלח בששים קלחים כלומר בששים שיעורים כמותו אמאי נקט במתניתין בית סאה ועוד קשה דפריך בגמרא אכולהו אמוראי מהא דתניא אכלה קב או קביים רואין אותה כאילו היא ערוגה קטנה ומשערין אותה מאי לאו בפני עצמה תקשי ליה. ממתני' דקתני שמשערין אותה בבית סאה ונראה לפרש דשמיין בית סאה דקתני היינו בית סאה הנאכל שמיין באותה שדה כדקתני סיפא במילתא דר"ש אם סאה סאה אם סאתים סאתים ולפי שלא פ"ה משנתנו בכמה שמיין אותה אלא שבאותה שדה שמיין אותה מפרש בגמרא היכי שיימין

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא נח

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

(קושיה) מתקיף לה רב הונא בר מנוח האי 'ולא בית כור', ולא כור מבעי ליה?
ב. רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא בריה דרב איקא-

הכי קתני אין שמין קב בפני עצמו, מפני שמשביח ניזק, ולא קב בבית כור, שאינה ניכר, מפני שפוגם ניזק, אלא בששים .

שומת אדם בהזיק שדה חבירו

ההוא גברא דקץ קשבא דקל מחבריה.

אתא לקמיה דריש גלותא א"ל לדידי חזי לי ותלתא תאלתא בקינא הוו קיימי,
כלומר שלושה דקלים סמוכים זה לזה, והוו שוו מאה זוזי.

זיל הב ליה תלתין ותלתא ותילתא. [לקמן יבואר שאירי בדקלא פרסאה, שחשוב מאד,
והלכה כמותו].

אמר המזיק גבי ריש גלותא דדינא דפרסאה שאינו דין תורה למה לי .
אתא לקמיה דר"נ.

א"ל בששים. [לקמן יבואר שהלכה כמותו חוץ מדברים מאד יקרים שאז משערים משויהם].
רבא מתפלא מפסקו של רב נחמן:

א"ל רבא אם אמרו בנזקי ממונו, יאמרו בנזקי גופו שקצץ בידיים ?!
אמר ליה אביי לרבא בנזקי גופו מאי דעתך ?

להלן יבואר ברייתא כיצד לשום נזקי אדם ולא כתוב שומת ששים .
דתניא-

המבכיר ש'ח'ת כרמו של חבירו סמדר, רואין אותו כמה היתה יפה קודם לכן, וכמה
היא יפה לאחר מכאן - ואילו בששים לא קתני.

טוען אביי נגדו אטו גבי בהמתו נמי מי לא תניא כי האי גוונא ?!

להלן מופיע מספר נזקי בהמה ולא כתוב במפורש שצריך להעריך בששים, ולמרות
זאת אנו יודעים שהיינו ששים, וה"ה לגבי נזקי אדם.

דתניא-

בהמה קטמה חתכה נטיעה:

רבי יוסי אומר גוזרי גזירות קונסי קנסות (אדמון וחנן בן אבשלום) שבירושלים אומרים:
נטיעה בת שנתה, שתי כסף.
בת שתי שנים, ארבעה כסף.

אכלה חזיז ש'ח'ת.

א. רבי יוסי הגלילי אומר נידון במשויר שבו דהיינו מה שנשאר בקרקע
שממתינים עד זמן קציר ואזי שמים כמה הנזק.

ב. וחכמים אומרים רואין אותה כמה היתה יפה להימכר עם שהשחת וכמה
היא יפה.

בהבנת ההמשך של הברייתא, ישנם ארבעה תהליכים בגידול ענבים והיינו: א. לולבין,
לפני שפרחו. ב. בסמדר תיכף כשפרחו. ג. בוסר (בגודל פול). ד. ענבים גמורים .

אכלה סמדר והיינו ענבים דקין בהתחלתם לאחר שפרחו מיד:

א. רבי יהושע אומר רואין אותן כאילו הן ענבים עומדות ליבצר.

ב. וחכ"א רואין כמה היתה יפה וכמה היא יפה, להקל באו.

ג. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון בד"א שנישומים אגב קרקע
בזמן שאכלה לולבי גפנים האשכול נראה בחניטת הגפנים טרם שפרח להיות

ענבים גמורים, ויחורי תאנים דומה ללולבי גפנים בתאנים,

אבל אכלה פגים בתאנה או בוסר בענבים שהם בגודל פול הלבן: רואין אותן כאילו
ענבים עומדות ליבצר.

עתה מסיים אביי הוכחתו שלמרות שלא כתוב בששים כוונתם בששים.

קתני מיהת וחכ"א רואין אותן כמה היתה יפה וכמה היא יפה, ולא קתני בששים ?
אלא מאי אית לך למימר ? בששים ה"נ בששים!

[עד כאן דף נח עמוד ב]